

1. Пазинич В.Г. Геоморфологічний літопис Великого Дніпра. – Прилуки: Гідромас, 2007. – 372 с. 2. Пазинич В.Г. До проблеми генетично-вікових визначень утворень долино-терасового комплексу басейну середнього Дніпра // Фізична географія та геоморфологія № 56, Київ, 2009, с.230-238. 3. Веклич М. Ф. Палеогеографические условия территории Украины в позднем Кайнозое // Атлас природных ресурсов Украинской и Молдавской ССР. – К.: Изд-во АН УССР, 1978. – С.54-55. 4. Геохронология СССР, Т.3, Новейший этап, под редакцией Зубаков В.А. – Л., Наука, 1974. 359 с. 5. Величко А.А. Палеоклиматы и палеоландшафты внетропического пространства Северного полушария, Атлас-монография, М., ГЕОС, 2010. 119. С. 6. Klimaszewski M. Geomorfologia. – Warszawa. 1978. – S. 830. 7. Горещий Г. И. Аллювиальная летопись великого Пра-Днепра. – М.: Наука, 1970. – 492 с. 8. Квасов Д.Д. Поздне-четвертичная история крупных озер и внутренних морей Восточной Европы. – Л., 1975. – 225 с. 9. Геоморфологічна карта України // Національний Атлас України (електронна версія) / Палієнко В.П. Під ред. Л.Г. Руденка. – Київ: ІГ НАНУ, 2000. 10. Пазинич В.Г. Коротка історія Дніпра – Режим доступу: <http://www.arheolog-ck.ru/?p=3033>; <http://www.arheolog-ck.ru/?p=3054>, 2010. 11. Комплексная геологическая съемка листа М-36-XXI (Миргород), Причина П.С., Пасичник Б.Н., Сингур Н.И. и др. Киевский геологоразвед. трест, 1963, К., Геоформ. 12. Удра І.Х. Роль значних водних пертурбацій у зміні природи в антропогені. // Київський географічний щорічник. – 2005. – Вип. 5. – С. 34-52. 13. Шелкопояс В.Т., Христофорова Т.Ф. Возраст плейстоценовых озерно-ледниковых отложений перигляциальной зоны УССР, // Перигляциальные образования плейстоцена (Препринт ИГН 80-16), К., 1980, с. 39-40. 14. Мороз С.А. Оligостромова природа Канівських дислокацій

// Сучасний стан та перспек. розвитку геоморфологій, неотектоніки та палеогеог. антропогену України, 1996. – с. 19-21. 15. Телегин Д.Я. Посульская группа палеолитических стоянок на нижнем Днепре // Российская археология, М., 1996. 16. Мандер Е. П. Антропогенные отложения и развитие рельефа Белоруссии. – Минск: Наука и техника, 1973. – 128 с. 17. Ромаданова А. П. Четвертинні відклади лівобережжя середнього Дніпра. – К.: Наукова думка, 1964. – 156 с. 18. Соколов Д. Н. О геологии и геоморфологии Полесья // Вісник Української районної управи. – 1931. – Вип.16. – С. 3-40. 19. Яковлев С.А. О карте четвертичных отложений Европейской части СССР и сопредельных территорий, // Труды II междунар. Конферен. По изучен. Четверт. Периода Европы, Вып.1. Геолразведиздат, М., 1932, С. 91-104.; 20. Різніченко В. В. На окраинах Канівських дислокацій // Вісн. укр. відділу геол. ком. – 1927. – Вип. 10. – С. 54-74. 21. Пазинич В., Галаган О., Пазинич Н. До протиріч у датуванні дніпровської "морени" – Режим доступу: <http://www.arheolog-ck.ru/?p=3424>, 2010. 22. Пидопличко І.Г. Новый метод определения геологического возраста ископаемых костей четвертичной системы, К., Изд-во АН УССР, отд. вып., 1952, 90 С. 23. Саваренский Ф.П. Четвертичные отложения в районе Днепростроя // Путеводитель экскурсий второй четвертично-геологической конференции. – М.-Л., 1932. – С.163-184. 24. Беляева В.И. Некоторые обобщения полевых исследований в Пушкарях-1 // С.Н.Бибикив и первобытная археология. РАН, НАНУ, С-Пб, 2010, с.181-190. 25. Накельский С.К., Карлов Н.Н. О геологическом возрасте и значении остатков ископаемого палеолитического человека, найденных в Среднем Поднепровье // Вопросы антропологии, 1965. – Вып. 20. – С. 75-79.

Надійшла до редколегії 09.09.10

УДК 911.3

О. Гладкий, д-р геогр. наук

СУТНІСТЬ ТА ЗАВДАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В XXI СТОЛІТТІ

Розглянуто теоретичні засади менеджменту регіонального розвитку як науки про управління економічною ефективністю розвитку та розміщення людської діяльності на території. Висвітлено його сутнісні ознаки, об'єкт і предмет дослідження. Встановлено зв'язок менеджменту регіонального розвитку з іншими науками та суспільно-географічними дисциплінами. Визначено відмінності між поняттями "менеджмент регіонального розвитку", "регіональне управління" та "регіональна політика".

The theoretical fundamentals of regional development management as a science that investigate management of economic efficiency of production's location and development on the territory are disclosed. The essential characteristics, object and subject of investigation are defined. The interdependences of regional development management with other scientific directions as well as with socio-geographic investigations are explored. The differences between regional development management, regional management as well as regional policy are investigated.

Вступ. Актуальність теми. В сучасній суспільній географії активно розвивається цілий ряд наукових напрямів, пов'язаних з вирішенням універсальних стратегічних цілей та завдань управління територією. Останнім часом, вона все більше спрямовує свій пізнавальний апарат на пошук найбільш ефективних тактичних цілей управління регіональним розвитком окремих підприємств і фірм, які зацікавлені в комерційній успішності та ефективності свого функціонування. Суспільно-географічні науки, відштовхуючись від накопиченого ними досвіду регіонального планування та управління, комплексної оцінки ресурсів і можливостей території, аналізу передумов і факторів регіонального розвитку та застосування методів підвищення ефективності розміщення підприємств (як поодиноких, так і в комплексі) здатні надати комерційним структурам цілий ряд важливих рекомендацій з метою оптимізації їх розміщення та функціонування на певній території. Ці рекомендації будуть покликані стимулювати розвиток підприємств та підвищити їх комерційну віддачу, ефективність функціонування в ринковому конкурентному середовищі. Саме ці аспекти, на нашу думку, входять до сфери наукових досліджень менеджменту регіонального розвитку, який наразі активно застосовується в якості навчальної дисципліни в географічних ВУЗах магістерського напрямку підготовки фахівців-географів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття менеджменту регіонального розвитку постійно зустрічається в наукових публікаціях географів та економістів. Йому присвятили свої праці М. Д. Пістун, О. Г. Топчієв, Д. М. Стеченко, М. Гладкий, Л. М. Зайцева, А. Гранберг,

Н. Я. Калюжная та ін. Серед зарубіжних авторів менеджмент регіонального розвитку зустрічається в працях М. Фуджити, П. Кругмана, М. Портера, Т. Деелстри, Г. Кларка та М. Фельдмен. Проте, як окрема наукова дисципліна, що присвячена управлінню економічною ефективністю розвитку та розміщення людської діяльності на території, менеджмент регіонального розвитку ще не розглядався.

Формулювання цілей статті. Постановка завдання. Саме тому, об'єктом нашого дослідження є теоретична сутність та завдання менеджменту регіонального розвитку в сучасних умовах, а завданнями – аналіз теоретичних засад менеджменту регіонального розвитку як науки, його сутнісних ознак, об'єкту і предмету дослідження, пошук зв'язків менеджменту регіонального розвитку з іншими науками та суспільно-географічними дисциплінами та встановлення відмінностей між поняттями "менеджмент регіонального розвитку", "регіональне управління" та "регіональна політика".

Виклад основного матеріалу. В суспільно-географічних науках останнім часом стали широко використовуватись поняття суміжних наук в галузі економіки та управління, зокрема основні засади менеджменту. Як відомо, цей термін (від англ. *to manage* – управляти) з'явився у 70-80 рр. минулого століття і означав комплекс наукових принципів, методів стимулювання та організаційних важелів впливу на дії людей, використання різноманітних ресурсів з метою досягнення тактичних і стратегічних цілей організації [3]. Отже менеджмент – наука про управління сучасним підприємством, фірмою, установою, яка ставить за мету досягнен-

ня її найвищої економічної ефективності (прибутковості) функціонування [4].

В суспільній географії теоретико-методологічні засади менеджменту активно застосовуються в галузі регіонального управління, районного і міського планування, управління використанням природних ресурсів та в багатьох інших наукових напрямках. Поява та активне залучення до структури суспільно-географічних наук менеджменту регіонального розвитку також зумовлене інтеграцією географічних знань з економічними науками і науками про управління та носить комплексний, міждисциплінарний, прикладний характер [1].

Результатом такої інтеграції стала цілісна наукова картина розміщення і функціонування окремих підприємств (фірм, організацій) в межах конкретної території (регіону), за допомогою якої досягається їх найвища прибутковість та комерційна ефективність функціонування завдяки оптимальному поєднанню в певній точці простору всіх передумов і факторів, що зумовлюють більш високі прибутки підприємства.

Таким чином, можна дати **визначення менеджменту регіонального розвитку** як науки про управління економічною ефективністю розвитку та розміщення людської діяльності на території відповідно до дії природних, соціальних, економічних передумов і факторів.

В такому визначенні враховуються переважно ринкові комерційні аспекти розміщення фірми на окремій території, прагнення комерційних кіл, бізнесменів та підприємств до формування найвищого рівня прибутковості їх закладів, встановлюються взаємозалежності такої прибутковості від наявного земельного і природно-ресурсного потенціалу, осередків концентрації людських ресурсів, фінансових, комунікаційних, науково-інноваційних, зовнішньоекономічних ресурсів, комерційного соціального обслуговування та ін. Як видно, в подібному визначенні ми говоримо про управління не всією територією регіону, чи раціональним розміщенням на території окремих видів людської діяльності, в яких знаходять суть менеджменту регіонального розвитку ряд авторів [1;6;7;8], а про конкретну фірму (підприємство) та про її поведінку на території з пошуку оптимального найбільш комерційно вигідного місцеположення. Цим поняття менеджменту регіонального розвитку сутнісно (ab essentio⁹) відрізняється від інших наук з територіального управління.

Відштовхуючись від наведених міркувань, можна зазначити, що **об'єктом** дослідження менеджменту регіонального розвитку, на нашу думку, має бути власне регіональний розвиток підприємства (фірми, організації), що заснований на пошуку шляхів найвищої економічної ефективності в залежності від вибору місцеположення на території.

Таким чином, **предметом** дослідження є управлінські важелі і методи найбільш прибуткового й економічно вигідного розміщення підприємства (фірми, організації) в регіоні, що впливають з поліваріантної оцінки ефективності розвитку фірми в окремих точках простору в конкретних умовах.

Таке розуміння об'єкту і предмету менеджменту регіонального розвитку підкреслює глибоку практичну значимість даного наукового напрямку, однак не заперечує широкого застосування теоретико-методологічного апарату суспільної географії та суміжних наук. Без комплексного розуміння впливу на ефективність розміщення підприємств різноманітних природних, соціальних, економічних передумов і факторів, без всебічного змістового теоретичного аналізу механізмів формування

прибутковості фірми в залежності від місця її розташування наукове пізнання запропонованого нами об'єкту дослідження є вкрай складним і суперечливим

Саме тому, було б доцільно коротко зупинитись на тому теоретичному підґрунті менеджменту регіонального розвитку, яке формувалось в географічних, економічних, соціальних науках протягом тривалого періоду часу. Окремі аспекти дослідження сутності формування додаткового прибутку підприємця в залежності від територіального розміщення фірми виникли ще в XIX ст. Так, ще в працях Йогана фон Тюнена "Der isolierte Staat in Beziehung auf Landwirtschaft und Nationalökonomie, oder Untersuchungen über den Einfluss, den die Getreidepreise der Reichtum des Bodens und die Abgaben auf den Ackerbau ausüben"¹⁰ (Гамбург, 1826-1863 pp.) ще на стадії становлення індустріального розвитку Німеччини було розвинуто вчення про взаємну залежність ефективності різних видів діяльності людей та віддаленості від центру регіону (ізолюваної держави). В цьому дослідженні фон Тюненом було показано характер взаємодії ядра (з його людськими, інженерними, ринковими, соціально-економічними ресурсами) із периферією, яка ототожнювалась в ті часи із переважно аграрними, лісопромисловими функціями, а зараз є по суті організаційним продовженням ядра регіону, територіями формування і перерозподілу варіантів формування економічної ефективності розміщення фірм. Тюненом були також закладені теоретичні аспекти вивчення рентних відносин в системі центр-периферія, територіальної диференціації різних видів людської діяльності в залежності від їх віддаленості від урбанізованого центру системи та інші немаловажні аспекти, які зараз покладено в основу менеджменту регіонального розвитку. Сама ідея розподілу простору на зони спеціалізації навколо ізолюваної держави була чи не першою спробою обґрунтувати різницю у формуванні економічної ефективності різних виробництв в залежності від конфігурації території, віддаленості від центру системи і транспортних комунікацій, осередків ринкової активності, людських ресурсів тощо [2].

Більш детальний аналіз сутності регіонального перерозподілу показників економічної ефективності функціонування підприємства виник у "теорії штандортів" відомого економіста, географа і філософа Альфреда Вебера. В своїй книзі "Über den Standort der Industrien"¹¹ (1909 p.) вчений закладає основи оптимального розвитку і розміщення виробництва, на який, за його тлумаченням, діють три провідні фактори: орієнтація на транспорт, орієнтація на трудові ресурси та орієнтація на концентрацію перших двох факторів та, власне, і самого виробництва (за термінологією Вебера – агломерування). Під впливом перших двох факторів, писав Вебер, складається мережа вузлів що характеризується або мінімізацією транспортних затрат, або оптимальним наближенням до трудових ресурсів. Однак, розміри цих вузлів та їх виробничі потужності визначаються власне третьою групою факторів, тобто скупченням промисловості в певному місці внаслідок укрупнення самого підприємства, або в результаті сумісного розміщення декількох виробництв. Комерційна вигода від цього пов'язана із зниженням витрат виробництва, що створюються власне їх концентрацією та спільним використанням ринків робочої сили і кредитних послуг, ринкових зв'язків із постачання матеріалів та збуту го-

⁹ По сутнісних ознаках (лат.).

¹⁰ Ізолювана держава про відношенню до сільського господарства і національної економіки, або дослідження про вплив, який справляють ціни на зерно, якість земель і податки на землеробство (нім.).

¹¹ Про штандорти в промисловості (нім.).

тової продукції, складського господарства, під'їзних шляхів, енергопостачання, ремонтної бази та допоміжних виробництв при певних технологічних процесах. Економія від такого розміщення призводить до відхилення пунктів дислокації виробництва від точок транспортних мінімумів та робочих поселень. Найбільш схильні до агломерування за Вебером ті підприємства, які мають найбільший коефіцієнт формування (відношення вартості формування підприємства до транспортних затрат). Отже, із самого початку становлення вчення про економічну ефективність розміщення підприємств, науковці звернули увагу на специфічний ефект, який формується у висококонцентрованому середовищі і призводить до значної економії матеріальних ресурсів в процесі промислового виробництва [2;5].

Вчення Вебера знайшло своє подальше відображення у формуванні теорії центральних місць в роботах В. Кристаллера та А. Льюша (W. Christaller, A. Lösch). Вчені розрізняли два основних варіанти формування додаткової прибутковості розміщення фірми – скупчене (агломероване) та дисперсне розміщення. Їх розвиток "не є результатом природних чи політичних нерівностей", – писав Льюш. – "Він виникає на основі дії різних економічних сил, деякі з яких ведуть до концентрації, а деякі до диспергування виробництва. В першій групі сформувались переваги спеціалізації і масштабів виробництва, в іншій – переваги низьких затрат на транспортування (тобто, наближеності до споживача) і диверсифікації продукції" [10].

На основі праць зазначених вище учених, відбувалось практичне наповнення і переосмислення теорій та моделей просторової економічної рівноваги, поведінки підприємства у просторі та регіонального розвитку локальних утворень. В Україні ідеї Вебера, Кристаллера і Льюша підтримували Д. П. Журавський, К. Г. Воблий, М. Туган-Барановський, М. Яснопольський, О. Русов, Й. Пасхавер, М. Птуха. Так, Воблий зазначав, що фактори Вебера необхідно суттєво доповнити іншими чинниками другорядного значення, що внесе суттєві поправки в дослідження і підвищить їх практичне значення. На думку Воблого, одним із таких додаткових факторів має бути орієнтація підприємства на джерела сировини та енергії, що має суттєво доповнити картину формування регіональної прибутковості його функціонування [7].

Зарубіжні вчені, послідовники Вебера, Кристаллера і Льюша, більшої уваги приділяли вивченню економічних категорій розвитку регіонального розвитку підприємств, формуванню прибутку окремих фірм та визначенню економічних чинників, що впливають на них. Серед науковців початку ХХ ст. (20-30 рр.), що досліджували характер формування прибутковості фірм в регіоні (Відал де ла Блаш, Олін, Хотеллінг, Хікс та ін.), безсумнівно заслуговує особливої уваги теорія Альфреда Маршалла (Marshall A.) про зовнішні фактори розвитку підприємств (Marshallian externalities, 1920) [12]. На думку вченого, провідними факторами вибору найбільш прибуткового місцеположення фірми є високодиверсифікована торгівля, розвиток винаходів в машинобудуванні та загальний процес організації бізнесу. На економічну ефективність розміщення підприємства, за Маршаллом, впливають наступні моменти: 1) формування високоспеціалізованої робочої сили; 2) розвиток нових ідей на основі людського капіталу і особистих комунікацій; 3) наявність спеціалізованих виробничих послуг; 4) розвиток інфраструктури. Послідовниками Маршалла стали такі відомі вчені, як Гувєр, Гендерсон, Хансал.

Викладені вище аспекти формування економічної ефективності розміщення підприємств знайшли своє подальше відображення в роботах, присвячених формуван-

ню просторових аспектів конкуренції. Ці ідеї розвивали Хікс, Ізард, Купманс, Арроу і Дебрю, Ітон і Ліпсі, Калдор та ін. На думку цих вчених, конкурентоспроможність розвитку підприємства на певній території формується завдяки гетерогенності та дискретності простору, що визначають нерівноцінні стартові умови ведення бізнесу [12].

В 20-30 рр. минулого століття в Радянському Союзі вчення Вебера, Кристаллера і Льюша було визнано буржуазним [2]. Наукові дослідження в напрямку пошуку шляхів формування найвищої прибутковості підприємства на основі його розміщення в просторі тривалий час не проводились. Натомість, в СРСР виникла інша теорія ефективності розміщення виробництва, заснована на ідеях М. М. Колосовського. Це була концепція територіально-виробничих комплексів (ТБК). В різні роки її досліджували: Е. Б. Алаєв, М. Т. Агафонов, П. М. Алампієв, М. К. Бандман, Г. В. Балабанов, А. Т. Ващенко, А. П. Голіков, І. О. Горленко, Я. І. Жупанський, Ф. Д. Заставний, В. І. Захарченко, М. Г. Ігнатенко, С. І. Іщук, Т. М. Калашникова, В. В. Кістанов, А. М. Колотієвський, Л. М. Корецький, С. Б. Лавров, І. В. Нікольський, С. Я. Ниммик, М. М. Паламарчук, М. Д. Пістун, Ю. І. Пітюренко, А. Ю. Пробст, Ю. Г. Саушкін, Є. Д. Силаєв, А. В. Степаненко, Д. М. Стеченко, М. Ф. Тимчук, О. Г. Топчієв, А. Т. Хрущов, Б. С. Хорєв, О. І. Шаблій, М. Д. Шаригін, М. І. Шраг, А. І. Чистобаєв та ін.

В основі цієї концепції знаходиться ідея комплексності виробничо-технологічних процесів на певній території, замкненості енерговиробничих циклів та виробничих, техніко-технологічних, інфраструктурних зв'язків. "Підприємства ТБК, – писав Ю.Г. Саушкін, – повинні бути максимально пов'язані між собою в техніко-економічному, в тому числі і в технологічному, відношенні – одне підприємство може переробляти сировину і напівфабрикати іншого, використовувати відходи виробництва, виробляти устаткування, частини машин, деталі для підприємств вузла і т.д." (1965). Таким чином, формування додаткового прибутку базувалось на затратному принципі і полягало в зменшенні витрат на сировину, напівфабрикати, робочу силу, комунікації, будівництво тощо. Про ринкові механізми формування і перерозподілу прибутку підприємств в залежності від його місцеположення в теорії ТБК не йшлося [2].

Паралельно із вітчизняним вченням про ТБК, в зарубіжній науці виникло вчення про промислові кластери. Його засновником вважається відомий економіст, лауреат Нобелівської премії М. Портер (Porter, M.). Його вчення органічно впливало із загальної теорії штандортів А. Вебера та досліджень з питань просторової конкуренції Хікса, Купманса, Арроу, Дебрю, Ітона, Ліпсі та ін. Портер стверджував, що найбільші конкурентні переваги розвитку промислового підприємства формуються у географічно "сконцентрованій невеликій кількості штандортів". М. Енрайт (Enright, M.) ввів термін "регіональний кластер" для дефініції просторового скупчення взаємопов'язаних підприємств, схожих за своєю спеціалізацією. Конкуруючи одне з одним, вони утворюють тимчасові альянси і, таким чином, підвищують загальну конкурентоспроможність порівняно із фірмами, що розташовані поза кластером. Переваги кластерів над іншими формами розміщення виробництва полягають у формуванні специфічного ринкового середовища, в якому відкриваються широкі можливості до зростання рентабельності і продуктивності праці [2;10].

Теорію кластерів, як осередків найвищої економічної ефективності розвитку і розміщення підприємств в регіоні, активно розвивають М. Хеєнґунзен, П. Нійкамп, М. Бекманн, Г. Річардсон (Geenhuizen M., Nijkamp P., Bechmann M.J., Richardson H. W.), а також Масакіта

Фуджита та Жан-Франсуа Тисс (Fujita M., Thisse J.-F.). Вона ж стала відправною точкою для міркувань лауреата Нобелівської премії Поля Кругмана (Krugman, Paul R.). В своїй праці "The Spatial Economy: Cities, Regions and International Trade"¹² (у співавторстві з М. Фуджитою) вчений розвиває концепцію "просторової економіки" (інколи зустрічається під назвою "нової економічної географії"), в рамках якої обґрунтовує де і чому найбільш прибутково розвивається та чи інша економічна діяльність [11]. Кругман пропонує за допомогою багатфакторного аналізу оцінити ефекти підвищення віддачі підприємств (прибутків), транспортні витрати, рух продуктивних факторів (капіталу, робочої сили, інформації), що, на думку ученого, розкриває нові можливості для географії при вирішенні проблем в міській, регіональній та міжнародній економіці.

Починаючи з 1991 р. Кругман в роботі "Зростаюча віддача та економічна географія" запропонував математично строгий підхід, що дозволяє одночасно моделювати і товарні потоки, і розміщення виробництва, і споживачів у просторі [11]. Сформульована у цій статті модель отримала назву "центр – периферія". Результати досліджень вченого дають можливість швидко і ефективно виявляти перспективні для певної території напрямки розвитку, формувати відповідні регіональні мережі, виділяти напрямки внутрішньонаціонального та міжнародної спеціалізації. Його новаторські висновки важливі в контексті динамічного розвитку адміністративних і функціональних регіонів у Європі, що зумовило формування нової просторової будови цієї високоінтегрованої глобальної економічної системи.

Таким чином, визначаючи основні наукові школи, що формують уявлення про менеджмент регіонального розвитку, можна сформулювати його головну мету та основні завдання дослідження. **Метою** менеджменту регіонального розвитку має бути розробка комплексу управлінських важелів та рекомендацій з розміщення у просторі окремих підприємств (фірм, організацій), що сприяють підвищенню економічної ефективності (прибутковості) їх функціонування в регіоні.

Для досягнення цієї мети, менеджмент регіонального розвитку виконує ряд **завдань** стратегічного і тактичного характеру. До них, зокрема, належать: пошук територій формування найвищої прибутковості фірми в залежності від природних, трудових, фінансових, інвестиційних, інформаційних, комунікаційних, соціально-комерційних та інших ресурсів; розробка стратегії оптимального використання наявних ресурсів території відповідно до конкретних умов розміщення фірми у просторі; оптимізація просторових зв'язків фірми (підприємства, організації) з постачання і збуту, доступності до різних ресурсів та можливостей; прогнозування та проектування розвитку підприємств (фірм, організацій) в залежності від наявних і перспективних ресурсів території з метою формування найвищої прибутковості.

Як видно, в наведених завданнях менеджменту регіонального розвитку, немає розробки управлінських методів і прийомів з оптимізації власне території регіону, його ресурсів та каркасної конфігурації. На нашу думку, ці питання мають ефективно розглядатись і вирішуватись в межах науки з регіонального управління [9]. Саме в цій дисципліні дослідник не опускається до

рівня окремих фірм та організацій, а розробляє управлінські рішення, виходячи з потреб державного регулювання розвитку регіонів на різних ієрархічних рівнях. Отже, регіональне управління покликане здійснювати пошук шляхів оптимізації функціональної структури окремих територій з метою створення найбільш сприятливих умов для розвитку різних видів людської діяльності і формування додаткової високої економічної ефективності господарювання (комерційного прибутку). До кола її завдань також мають входити проблеми раціонального використання і охорони природних ресурсів, підвищення рівня життя людей, надання соціальних привілеїв і гарантій різним категоріям громадян та ін. [9].

Конкретні рішення з регіонального управління мають бути продиктовані для дослідника особливостями проведення регіональної політики держави, яка здійснює регламентування повноважень органів регіональної влади на місцях, територіальних громад окремих місцевостей і поселень та органів місцевого самоврядування. Тобто, "регіональна політика" більше спрямована на юридичні аспекти розвитку регіонів, ніж "регіональне управління", і має на здійснювати пошук шляхів оптимального перерозподілу балансу політичних сил на конкретних територіях [7; 9].

Висновки і перспективи подальших розвідок.

Таким чином, сфера застосування менеджменту регіонального розвитку має, на нашу думку, обмежуватись пошуком шляхів формування найвищої економічної ефективності регіонального розвитку підприємства (фірми, організації) в залежності від вибору місцезнаходження на території та наявних на ній ресурсів і можливостей. Застосування таких поглядів з даної проблематики сприятиме розробці наукової концепції ефективності регіонального розвитку підприємства та зростанню прибутковості його функціонування в ринкових умовах.

1. Гладій М. Регіональний менеджмент і моніторинг. / Гладій М., Дольний М., Писаренко С, Янків М. – Л, 1998.
2. Гладкий О.В. Наукові основи суспільно-географічних досліджень промислових агломерацій: Монографія. / Гладкий О.В. ; [за ред. С. І. Іщука] ; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К.: ВГЛ "Обрії", 2008. – 360 с.
3. Друкер П. Задачи менеджмента в XXI веке. / Друкер П. – М, 2001.
4. Економічна енциклопедія: у 3 т. / [Редкол.: ... С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін.]. – К.: Видавничий центр "Академія", 2000.
5. Ішук С. І. Київська господарська агломерація: досвід регіонального менеджменту: Монографія. / С. І. Ішук, О. В. Гладкий. – К.: ВГЛ "Обрії", 2005. – 240 с.
6. Круш П.В. Регіональне управління: Навчальний посібник. / П. В. Круш, О. О. Кожемяченко. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.
7. Пістун М. Д. Сучасні проблеми регіонального розвитку: навчальний посібник / М. Д. Пістун, А. Л. Мельничук. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2009 – 200 с.
8. Коваленко М.А. Регіональний менеджмент: Навч. посіб. / М.А. Коваленко, Н.А. Кругла, Л.М. Радванська, Г.М. Швороб. – Херсон: Олді-плюс, 2004. – 304 с.
9. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком: Навч. посібник. / Стеченко Д. М. – К.: Вища школа, 2000. – 223 с.
10. Clark G.L. The Oxford Handbook of Economic Geography. / Clark G. L., Feldman M. P., Gertler M. S. – New York, Oxford University Press, 2003. – 742 p.
11. Fujita M. The new economic geography: past, present and the future / Fujita M., Krugman P. // Papers in Regional Science. – 2004. – Vol. 83. – P. 139-164.
12. Fujita M. Economics of Agglomeration: cities, industrial location and regional growth. / M. Fujita, J.-F. Thisse. – Cambridge: Cambridge University Press, 2004. – 466 p.

Надійшла до редколегії 22.10.10

¹² Просторова економіка: міста, регіони і зовнішня торгівля (англ.)